

21.10.2022

Työ- ja elinkeinoministeriö
rakennerahastot@gov.fi

VN/6966/2019-TEM-59
VN/16546/2022

Itäisen Suomen elinvoimaa selvittäneen valtiosihteerityöryhmän esitykset: EU:n alue- ja rakennepolitiikan varojen kohdistaminen itäiseen Suomeen

Etelä-Karjalan liiton heinäkuisessa lausunnossa ”Itäisen Suomen elinvoimaa vahvistavien toimenpiteiden selvittäminen (VN16546/2022)” nostettiin esiin kolme kokonaisuutta: saavutettavuuden parantaminen, vihreän siirtymän edistäminen sekä matkailun kehittäminen. Näillä ratkaisulla uskomme vaikuttavamme alueen elinvoiman lisäämiseen sekä tulevaisuususkoon nopeallakin aikataululla. Lausunto ottaa huomioon myös Venäjän hyökkäyssodan radikaalit vaikutukset toimintaympäristöön maakunnan näkökulmasta.

Etelä-Karjalan kehittämisteemoiksi itäisen Suomen elinvoiman vahvistamisen näkökulmasta on konkretisoitunut vihreän siirtymän edistäminen vetylaakson kehittämisen avulla, matkailun uudistuminen sekä digitalisaation vahvistaminen. Kukin kehittämisteema tukee Etelä-Karjalan maakuntaohjelman 2022-2025 kärkivalintoja ja maakuntaohjelman toimeenpanoa sekä älykkään erikoistumisen strategiaa (Etelä-Karjalan innovaatiostrategia 2022-2025).

Oheiseen taulukkoon on koottu em. kolmen teeman alle jo aiemmin esitettyjä ratkaisuehdotuksia tukevia kehittämistarpeita, jotka edellyttävät lisärahoitusta. Kyseisiä kehittämistarpeita ei ole Etelä-Karjalassa ja laajemmassa itäisen Suomen yhteistyössä mahdollisuutta toteuttaa käytettävissä olevilla vuosien 2022-2024 EU:n alue- ja rakennepolitiikan varoilla tai muulla rahoituksella. Maakunnalle myönnetyt rakennerahastomyöntövaltuudet ohjelmakaudelle 2021 – 2027 eivät mahdollista esitettyjen toimenpiteiden rahoitusta, sillä Kaakkois-Suomessa käytettävissä olevat rahoituskehykset ovat Itä-Suomea ratkaisevasti pienemmät, mutta rahoitustarve vähintään yhtä suuri.

Perustelemme kyseisiä teemoja ja kehittämistarpeita seuraavasti:

Kehittämisteema ja toimenpidekokonaisuus Itä-Kaakko vetylaakso

Etelä-Karjalan maakunnan tavoitteena on profiloitua vihreän siirtymän edelläkävijämaakunnaksi. Maakuntaohjelman mukaisesti, Ympäristövastuullisen eKarjalan toteuttamisessa nojataan vahvasti LUT-yliopiston energia- ja ympäristöosaamiselle sekä maakunnassa jo pitkään tehdylle työlle, jossa tavoitellaan sekä ratkaisuja ilmastonmuutoksen ongelmiin että uutta elinvoimaa Etelä-Karjalaan. Vihreään siirtymään liittyvät kehittämiskohteet ja tarpeet on kirjattu maakuntaohjelmaan (2022 - 2025) sekä älykkään erikoistumisen painotuksiin (ÄES 2022-

21.10.2022

2025). Maakunnan huomioidut vihreän siirtymän haasteista rajaseudulla on myös sisällytetty myös TEM:ön loppuraporttiin VN16546/2022 ”Itäisen Suomen elinvoimaa vahvistavien toimenpiteiden selvittäminen”.

Ratkaisuiksi tunnistettuihin tarpeisiin ja haasteisiin esitetään lisärahoitusta Itä-Kaakko vetylaakson kehitystyön vahvistamiseksi sisältäen esimerkiksi seuraavia toimenpiteitä:

- uusiin energiamuotoihin liittyvien teknologioiden vahvistaminen hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamiseksi
- Power-to-x (P2X) -prosessien tarvitsemien investointien vahvistaminen
- energian siirto- ja varastointikapasiteetin kasvattaminen uusiutuvan energian tuotannon kasvaessa. Erityisesti vetyteknologiassa on vielä hyötysuhteeseen, kustannuksiin ja hiilivetyjen tuotantoon liittyviä kehitystarpeita
- vihreän vedyn tuotantoon ja hyödyntämiseen liittyvä tutkimus
- energiamurroksen vaikutusten selvitys alueen yritystoiminnan edellytyksiin

Esitetyillä toimenpiteillä tuetaan maakunnan ÄES tavoitteen mukaista Ympäristövastuullisen Etelä-Karjalan rakennustyötä. Toimenpiteet vahvistavat vetytalouteen liittyvää teknologian kehitystyötä, TKI-investointeja ja kokeilutoimintaa, jotka tukevat alan osaamisen ja uusien ratkaisujen kaupallistumista sekä teollisten investointien sijoittautumista maakuntaan. Tavoitteena on, että maakunta tunnistetaan vetytalouden kehittämisen osaamiskeskittymänä. Esitetyt toimenpiteet vastaavat myös Itäisen Suomen työryhmän esitykseen Itäisen Suomen vihreän siirtymän vauhdittamiseksi, jolla vahvistetaan alueen puhtaan teknologian, kestävän teollisuuden ja fossiilienergiasta luopumisen kautta.

Kehittämisteema ja toimenpidetkokonaisuus Matkailu

Matkailuteema sisältyy Etelä-Karjalan maakuntaohjelman kärkivalintaan Vilkasliikkeinen eKarjala sekä älykkään erikoistumisen strategiseen valintaan Elämystalouden vahvistaminen.

Kansainvälisen matkailun kysyntä oli vielä vuonna 2019 Etelä-Karjalassa Suomen maakunnista suurinta. Etelä-Karjalassa kv. matkailukysyntä oli 59%, kun koko maan keskiarvo oli 33%. Etelä-Karjalan kv. matkailijoista peräti yli 80% vuonna 2019 oli venäläisiä, joten koronan ja Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset Etelä-Karjalan matkailuelinkeinoon ovat dramaattisemmat kuin muissa maakunnissa.

Matkailupalveluiden tulee uudistua vastaamaan muuttunutta markkinakysyntää. Etelä-Karjalan matkailusektorin uudistumista tehdään monitasoisesti ja monialaisesti yhteistyössä itäisen Suomen maakuntien kanssa. Kansainvälisen matkailun ja saavutettavuuden näkökulmasta on tärkeää huolehtia lentoliikenteen kehittämisestä Saimaan ja itäisen Suomen alueella.

Itäisen Suomen näkyvyyttä parantamaan koordinointi- ja koontitoiminnan käynnistämiseen tähdätään Kainuun, Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan Lakeland-yhteistyössä. Lakeland-yhteistyötä on tarkoitus toteuttaa rinta rinnan Visit Finlandin Suomen maakuvan vahvistamisen ja markkinoinnin kanssa.

21.10.2022

Saimaan matkailun kehittämiseen, uusien kohderyhmien hakemiseen ja teemapohjaiseen tuotteistukseen pureudutaan yhteistyössä Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon matkailu-, ruoka- ja kulttuuritoimijoiden kanssa. Tavoitteena on uudistaa matkailupalveluita ja tiivistää Saimaan matkailuyhteistyötä varmistamalla European Region of Gastronomy Saimaa 2024 -prosessin toteutus.

Kaakkoissuomalaista matkailuyhteistyötä vahvistetaan ja haetaan uusia avauksia kv. matkailijoiden määrän kasvattamiseen erityisesti Saksan markkinoilta. Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan matkailutoimijat toteuttavat yhteistyötä edistämällä matkailun digitalisaatiota, kehittämällä matkailureittejä ja tuotesisältöjä sekä vahvistamalla yhteistä näkyvyyttä Saksan markkinoilla. Osa toimenpiteistä voidaan käynnistää nopealla aikataululla ja React-EAKR-rahoituksella, esim. yhteisten teemakiertomatkatuotteiden rakentaminen, media- ja vaikuttajamatkojen sekä matkanjärjestäjävierailuiden organisointi, sisällöntuotanto yhteiseen markkinointiin ja yhteisnäkyvyyteen, alueellisten tietokantojen vahvistamisen pilotointi, digitaalisen saavutettavuuden ja näkyvyyden vahvistaminen, alueen reitistöjen priorisoidut Master Planit jatko kehittämistä ja investointitarpeita varten sekä reitistöjen elämyksellisyyden kehittäminen.

Kaikkien em. ylimaakunnallisten toimenpiteiden lisäksi Etelä-Karjalassa tulee panostaa vahvasti maakunnalliseen kehittämistyöhön ja kasvuohjelmaan matkailusektorilla. Tarvetta on mm. vahvistaa digiosaamista, vastuullista matkailua, yhteistä tuotekehitystä sekä parantaa saavutettavuutta ja osaavan työvoiman saatavuutta. Näitä kaikkia voidaan edistää yritysten sekä koulutus- ja kehittämisorganisaatioiden yhteistyössä.

Kehittämisteema ja toimenpidekokonaisuus Digitalisaatio

Kehittämisteemalla Digitalisaatio vastataan maakunnan toimintaympäristön radikaalista muutoksesta nousseeseen kehittämistarpeeseen ja haasteisiin. Kymenlaakson maakunnalla on muun muassa alueen koulutustarjonnan ja kehittämishanketoiminnan kautta runsaasti kokemusta varautumisen ja kyberturvallisuuden teemoista. Esitämme että maakunnat (Etelä-Karjala sekä Kymenlaakso) voisivat jatkossa tehdä tiiviimpää ylimaakunnallista yhteistyötä, kasvattaen näin Etelä-Karjalan alueen osaamista näissä teemoissa. Tarve on relevantti niin alueen elinkeinoelämän kuin julkisen sektorin toimijoiden näkökulmasta.

Varautuminen ja kyberturvallisuus rakentuvat sen pohjalle, että alueen asukkailla ja yrityksillä on sekä riittävät valmiudet ja perusosaaminen digitalisaatiosta että syvempi osaaminen kyberturvallisuudesta. REACT rahoituksen turvin voidaan rakentaa perustukset, joiden päälle rakennetaan yritysten turvallista digitalisaatiota.

Digitalisaation teema on myös osa edellä esitettyä matkailun teemaa, matkailun digitalisaation ja digitaalisten sisältöjen tarpeen kautta.

Lopuksi

Edellä esitetyt toimenpidekokonaisuudet kohdistuvat itäisen Suomen ja erityisesti Etelä-Karjalan elinvoiman vahvistamiseen. Esitykset ovat linjassa itäisen Suomen työryhmän esitysten kanssa, tukevat Etelä-Karjalan maakuntaohjelmaa ja kytkeytyvät älykkään

21.10.2022

erikoistumisen mukaisiin osaamiskärkiin. Esitetyt toimenpiteet ovat Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 -ohjelman sekä Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelman mukaisia. Esitetyt toimenpiteet tuottavat selkeää lisäarvo itäisen Suomen elinvoiman vahvistamiselle, sillä kyseisten toimenpidekokonaisuuksien toteuttaminen tarvittavassa mittakaavassa vaarantuu ilman lisärahoituksen kohdentamista.